

NIEMAND ZIT GRAAG IN HET DONKER

ARNO OLISLAGERS

NIEMAND ZIT GRAAG IN HET DONKER

*S*criptomanen
YZW

© 2025 by Arno Olslagers & de Scriptomanen vzw
Coverontwerp: Arno Olslagers
contact: info@inter-actief.be

NUR 300

Niets uit deze uitgave mag, op welke wijze ook, worden
overgenomen zonder de uitdrukkelijke schriftelijke
toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

Dit verhaal is geïnspireerd op de levens van de bewoners van een zorggroep binnen Ter Heide.

Hier wonen mensen met een ernstige meervoudige beperking. Ik ben er trots op dat ik als leefgroepmedewerker, samen met mijn collega's, deze vaak onverwachte en unieke levens mag begeleiden. Het is soms moeilijk. Hard. Verscheurend. Machteloos, maar nooit zinloos. Het is ook genieten, tranen in de ogen hebben van het lachen, dansen, knuffelen, er zijn voor mekaar, houden van.

Wanneer er op tv gesproken wordt over de zorg gaat dit meestal over de woonzorgcentra of ziekenhuizen. Over een zorgvoorziening voor mensen met een mentale en/of fysieke beperking – zoals Ter Heide – hoor je zelden. Ik vermoed dat er lezers zijn die zich geen goed beeld kunnen vormen bij een ernstige meervoudige beperking. Voor hen opent dit boek misschien een nieuwe wereld.

Ik wil graag deze mensen, die vaak onderbelicht blijven in onze maatschappij, in de kijker zetten. Ondanks hun beperking kunnen ze de hoofdrol spelen in een meeslepend verhaal.

Dit verhaal is volledig fictief, maar ik heb de realiteit zo dicht mogelijk proberen te benaderen. Ik ben er vanuit gegaan dat deze mensen een interne stem hebben die net zo luid en duidelijk klinkt als die van iedereen.

Wij proberen iedere dag opnieuw te gaan voor een zinvol bestaan. Voor een bestaan dat beter is dan niet bestaan. Voor het licht, want niemand zit graag in het donker.

Veel leesplezier,
Arno Olislagers

Vaag vertrouwd, die stem. Vanwaar ken ik ze? Wat zegt ze?

Kriebels in mijn lijf. Ik wil ze wegschudden met mijn been en hand, ze zijn een zwerm muggen onder mijn dekbed. Ze gaan niet weg.

De stem komt van achter mij, uit de speaker van Kathy's gsm. Staat op luidspreker. Hoofd draaien. Lukt niet. Niet goed genoeg. Ik blijf de stoffige turquoise gordijnen zien. Een zwak ochtendzonnetje schijnt erdoor. En daarnaast mijn trompet. Veilig opgeborgen in het vitrinekastje.

Goedemorgen trompet.

Bart is al wakker. Zijn grijze krulletjes knikken en zijn vingers maken knopen in de koordjes, die hij vastklemt. Goedemorgen Bart.

Het is iemand van vroeger, die stem. Van een andere leefgroep? Nee, daarvoor zijn de kriebels te sterk. Het zit dieper, verder weg.

Waarschijnlijk staat Kathy in de gang – met haar mooie kastanjebruine haar opgestoken met een speld – vlak voor mijn deur en kijkt ze naar de muur, waar mijn naamplaatje nog steeds niet hangt. Die klungelaar van de technische dienst heeft nooit tijd.

Gaat het over het concert? Ik wil niet weer horen dat het allemaal te zwaar voor me is.

Klinkt ze verbaasd? Verbouwereerd? Ze pulkt vast met haar wijsvinger velletjes los van haar duim, kijkt naar de vloer en fronst. Dat doet ze altijd als ze een onaangenaam gesprek voert. Ze antwoordt alleen maar met ja's en nee's. Dat verdomd doffe gemompel, mijn spieren verkrampen, mijn oogleden trillen.

Is er iets ergs? Ben ik ziek? Ga ik dood?

Robin komt binnen. Wie is de jongen, die achter hem aan slentert? De deur gaat met een smak dicht.

Bart schrikt.

Verdomme. Nu zijn Kathy's ja's en nee's niet meer dan wat gemurmel van diep uit de zee. De stem is helemaal

verdronken.

Robin draait de kraan open. Luid geruis. Wat zegt Kathy? De stem? Water petst over de lavabo.

‘Goedemorgen Jelle, dit is Wolf, de stagiair.’

Robin pakt een washandje uit de kast. Het is oud en rafeelig. Kathy zou het niet meer gebruiken en weggooien.

‘Dit is Jelle. Dat daar is Bart. De meesten liggen met twee op de kamer,’ mompelt Robin.

Wolf knikt als een bang lammetje.

Godverdomme Robin! Met een ruk draait hij me op mijn zij, mijn neus drukt tegen de sponde. Met ijskoude handen trekt hij mijn pyjamabroek naar beneden, doet mijn shirt uit, draait me weer op mijn rug.

Wat zou ik hem graag eens goed uitschelden. Achterlijk stekelvarken. Idiotie pinnekeskop.

‘Mijn kleine grote vriend. Heb je goed dodokes gedaan?’

Dodokes op uw bakkes ja. Zwijg! Ik wil horen wat die verdronken stem zegt.

Pijn in mijn maag.

Robin maakt het washandje nat en geeft het aan Wolf. Die stopt zijn vingers er half en belachelijk voorzichtig in. Waarschijnlijk de eerste keer dat hij zijn vingers ergens in stopt.

‘Hoe zijn ze zo geworden?’ vraagt Wolf blatend als een lammetje. Hij slaat zachtjes met het washandje in mijn gezicht. Een laffe zweep die niet durft te meppen.

‘Tja, exact weet ik het niet,’ hij plooit een handdoek open.

‘Maar je krijgt nog tijd genoeg om hun dossiers te lezen.’ Hij legt de handdoek op zijn hand alsof het pizzadeeg is en hopt hem wat op en neer. ‘Wij zijn een groep met aangeboren aandoeningen.’

Loser, hij weet goed genoeg dat ik hier de enige ben, die niet geboren is als een mongool.

Robin drukt de handdoek tegen mijn gezicht en wrijft. Het schuurt, ruikt muf.

Wolf slaat slap op mijn buik.

‘Je moet wrijven. Ze zijn niet van suiker.’ Robin schuurt heviger.

Wolf slaat een beetje harder.

Heeft die jongen zichzelf wel al ooit gewassen?

'Er zijn geen pampers meer, wil je er wat gaan halen op de gang?' zucht Robin.

Wolf doet de deur weer open. Kathy. Concentreren!

Opnieuw op mijn zij. Robin wrijft snel met het ruwe uitgerafelde washandje over mijn rug, zijn vingers zitten er doorheen.

Mijn ene hand en die rechtervoet zijn twee fuckers. Zo-
veel kleine naaldjes. Mijn hoofd knelt, mijn maag ver-
krampt.

Ik wil nu weten van wie die stem is. Ze vertelt vast iets
belangrijks, iets ergs, iets verschrikkelijks. Dat kan niet
anders.

Het gemompel wordt luider. Het is de stem van een man.
Een dokter?

'Sterkte,' zegt Kathy. Dat zeggen de mensen alleen als het
niet goed gaat. Gaat dat over mij? Nee nee. Dat is niet
goed. Nee nee. Absoluut niet. Doeme toch.

Het gaat gebeuren, het geschok en gebeef, het gezweef
tussen weten en vergeten. Niet nu!

De stem. Papa?

Donker.

Wazig.

Zware ogen. Gordijnen open.

Donker.

Speeksel over mijn kin.

Donker.

Waar is de stem?

Donker.

Gezoem van de tillift. Bengelen.

Donker. Donker. Donker.

Mijn natte bavet voelt koud.

Waar ben ik?

In mijn stoel.

Pijn in mijn onderrug. Robin heeft me weer niet tot achter

in mijn stoel gezet.

Bart zit rustig naast me te knopen.

De radio speelt zacht.

Doet me aan papa denken. Papa. *Malle Babbe kom*. Zijn snor vol schuim. *Malle Babbe kom hier*. Zijn pint vol bier. Bulderlachen. Trompetten en sigaretten. Saxofoon tussen de jassen op de kapstok. *Malle Babbe is blond*. Dirigeerstokje achter papa's oor. Mama. *Een zoen op je mond, Malle Babbe je lekkere*. Ik op papa's arm – tut in de mond, knuffel vast – waggelend tussen de mensen in uniform. Blinkende gouden knopen. Een tuba en 'goed gedaan mannen,' zegt papa. 'Het slagwerk volgende keer vroeger invallen.' *Laa laaa lala la la la laaa la la*. Gele vlekken op zijn wit hemd en mama boos. *Bang van de duivel en bang van zijn wijf*. Niet enkel papa met een dikke buik, ook mama, ze staat achter de toog. Pinten spoelen. 'De trompetten vandaag iets zachter.' Ik wil muziek spelen. Trompet is te zwaar. Papa zwaait met de stok. Ik wil tussen die uniformen staan. *Laa laaa lala la la la laaa la la*. Mama's buik plat en Niels wangen bol. Hij zit op de toog met zoutchips. Alle voorverkoopkaarten uitverkocht. Naar de kelder, langs de steile oude houten trap een extra vat. Naar de keuken met de gedeukte potten en ketels. Meer pistolets met préparé! De trompetten harder!

Ik in het zesde leerjaar. Papa dirigeert. Knipoogt. Ik speel uit volle borst. *Maar jij moet bovenaan ergens in het donker staan*. Papa heeft dunne haren en geen snor meer. Huid vaal en grijs, mama is stiller en killer. Niels heeft geen gevoel voor ritme. Ik speel solo. De lichten uit. De trombone diep en traag. Niels zit altijd tussen het grijze publiek. De spot op mij gericht. *Als bij nacht in de kroegen hier, ik je naam hoor bij het blond schuimend bier*. *Malle Babbe kom*. En zwaaien en wiegen en schudden en draaien en springen en zingen, *Malle Babbe kom hier*. En armen inhaken en van chemo braken. *Lekker stuk malle meid, lekker dier van plezier*. Polonaise! Dokters het tegendeel bewijzen. Ad fundum. Bier drinken. Bierbuik slinkt. Kwellen, wie kan het wat schelen. Schorre stemmen en maar

blijven smoren, piepende oren. Lichten terug aan. Feesten tot het einde. *Laa la la la la la. Een zoen op je mond, Malle Babbe.*

Mama, Niels en ik aan zijn kist. Niels speelt op zijn Game-boy. Beseft hij niet wat hier allemaal gebeurt? Dat we allemaal in het donker zitten? Het licht is uit.

Die stem is niet van papa. Het is Niels. Hij is hier. Op het einde van de gang.

Wat mompelt hij? Kathy zegt iets terug. Waarom is hij hier?

Zijn voetstappen zacht achter mijn rug, dan wat harder en dichterbij. Zijn reflectie in mijn zwarte tv-scherf. Hij blijft in de deuropening staan. Staart langs me heen. Doet zijn mond open, ademt diep in en zucht zonder iets te zeggen alle lucht weer naar buiten.

Hij is zo volwassen. Wanneer is dat gebeurd?

Hij sluit zijn ogen. Kleine kronkels in zijn voorhoofd. Wrijft over zijn slapen. Kijkt naar de vloer. Tipje van zijn tong even tussen zijn lippen. Stapt langzaam tot naast me. Zet de radio uit.

Barts blik volgt hem. Hij is de kat op het kozijn die de straat in de gaten houdt. Goed zo Bart. Hou hem maar in het snotje, want...

In een zucht: 'Ik heb het haar beloofd.'

Mijn rug rilt. Beloofd? Wie?

Die irritant zeurende pijn in mijn onderrug. Stomme Robin! Waarom is Niels zo onduidelijk?

Hij loopt naar het vitrinekastje en opent het. Hij haalt een kaartje uit zijn zak en zet het naast mijn trompet.

Wat staat op dat kaartje? Ga aan de kant! Knellende hoofdpijn.

'Ze wordt morgen begraven,' snikt hij.

Ik kan geen spier verrekken.

'Jij hebt daar toch niet veel aan. Het is te moeilijk, met die grote stoel en zo.' Hij draait zich om. Wazige blik naar mijn wielen.

Op het kaartje: mama.

Ik kan, ik kan niks... ik eeeum... het is stil... ik voel... me leeg... donker.

Hij raakt mijn been aan, trekt snel zijn hand terug. Een prikkende ijspegel. 'Ik ben vanaf nu de bewindvoerder. Je zal niets te kort komen.' Een korte blik recht in mijn ogen. Snel weer naar de wielen. Armen gekruist. 'Ik heb aan... dat meisje mijn gegevens gegeven.' Een glimlach, een krakje in ijs.

Ik staar voor me uit.

'Ik heb binnenkort een afspraak met de sociale dienst. Dan kunnen we eens gaan wandelen ofzo. Mama deed dat regelmatig met je, toch? Het is nu nog mooi weer, nog even en dat is ook weer voorbij.' Hij rolt zijn ogen naar boven en schudt zijn hoofd. 'Waarom zeg ik dit eigenlijk tegen je? Jij begrijpt toch niets.' Hij haast zich weer naar de deur.

Nee! Niet opnieuw!

Donker.

Niels roept.

Donker.

'Geef hem Temesta!'

Donker.

Mama's kaartje.

Donker. Donker. Donker.

Goedemorgen trompet.

Mama's kaartje. Ik wil er niet aan denken.

Kathy en Wolf wassen Bart.

Goedemorgen Bart.

'Dus wij wassen iedere ochtend Bart, Jelle, Rita en Berre.

De rest is voor het Wit-Gele kruis.'

Wolf krast met een potlood in zijn schriftje.

Doe toch normaal gast.

'Als je morgen al het materiaal klaarzet, dan maak je een goede indruk bij de collega's. Geef het washandje maar. Ik zal het nog eens voordoen,' zegt ze met een brede glimlach.

Hoe is mama gestor... Nee. Snel in- en uitademen. Ik wil niet terug naar het donker. Denk aan iets anders.

De gordijnen zijn al open. De tuinmannen werken rond het prieeltje. Die klungelaar krijgt de grasmachine niet aan de praat. Trekken aan de koord. Het blijft stil. Hij schopt ertegen.

Zo zal het zeker niet gaan, simpele.

Bart, je moet eens naar buiten kijken als Wolf klaar is met... Ja ik weet niet wat hij met dat washandje aan het doen is. Buiten is die ene weer bezig. Straks moet hij vast de tuinslang uit de knoop halen en weer oprollen. Haha. Wat een onhandige Harry. Wolf, is dat uwe pa?

Waarom denk ik aan lachen? Mama is dood. Nee.

De rozen worden geknipt.

Mama is dood.

Het onkruid gewied.

Mama is dood.

Geronk. Heeft hij de grasmachine eindelijk aan de praat gekregen? Nee tuurlijk niet. Berre is wakker. Hij is weer bezig. Dat monotoon geschreeuw als een didgeridoo met dichtgeknepen strot gaat door merg en been. Ik zie hem zo voor me, met zijn hand voor zijn mond, ronken tot het kwijl van zijn vingers druipt. Dat vreselijk geroep. Ben ik nu de enige die daar krankzinnig van wordt? Iedere dag

hetzelfde.

Een ingehouden grom.

Bart, je kan niet geloven hoe blij ik ben dat jij mijn kamer-genoot bent. Rustig samen wat tv kijken of naar de radio luisteren. Jij wat met je veters knopen. Met Berreke de schreeuwer zou ik het nog geen dag uithouden.

‘Wat begrijpt Bart?’ Wolf houdt zijn boekje al klaar.

‘Je kan hem vergelijken met een baby van een paar maanden oud,’ antwoordt Kathy, ze doet zijn sokken aan.

Bart, laat u niet doen!

‘Bij Jelle is dat allemaal moeilijker. Hij is de enige met een niet aangeboren beperking. Toen hij zeventien was, had hij een ongeluk. Hij kan – zoals je ondervonden hebt – niet spreken. Hij toont weinig... eigenlijk geen emoties. Heel af en toe maakt hij een beetje geluid. Vooral naar zijn mama toe. Dus, we weten niet wat hij begrijpt.’

Nee, dat weten jullie inderdaad niet.

Tine bengelt naast me in de lift. Er valt een drup van haar natte paardenstaart naar beneden. Ze jammert. Als Kathy straks Samson opzet, stopt dat gemekker. Samson, als mama vroeger. Nee. Niet aan denken.

‘Druk maar op dat knopje, dan gaat de tillift naar beneden,’ beveelt Kathy.

Wolf klungelt wat onhandig met de afstandsbediening voor hij Tine laat zakken. De tillift zoemt als een zwerm depressieve bijen. Dan zit Tine als gegoten in haar rolstoel. Letterlijk. Als een fragiel object tussen piepschuim. Klaar om verscheept te worden.

‘De rolstoelen worden helemaal op maat gemaakt,’ legt Kathy uit, terwijl Wolf lustig in zijn schriftje noteert en Tine harder en harder jammert. ‘Doe even de tv aan. Zet maar iets van Samson op. De afstandsbediening ligt in de kast, anders gooit Rita ermee.’

Zie je wel. Samson zal ons redden van het gejammer.

Met de afstandsbediening van de tv kan Wolf beter overweg.

‘Wil je even haar sondevoeding gaan halen? Bovenaan in